

Examen VMBO-GL en TL

2019

tijdvak 2
maandag 17 juni
13.30 - 15.30 uur

aardrijkskunde CSE GL en TL

Voorbeeldexamen in kleur

Dit examen bestaat uit 45 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 57 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Open vragen

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Weer en klimaat

---

bron 1

Satellietfoto

- 2p 1 Bekijk bron 1.
Naar aanleiding van de satellietfoto in bron 1 worden drie uitspraken gedaan.
Uitspraak 1: boven Nederland ligt een depressie.
Uitspraak 2: de neerslag die boven Nederland valt, is stijgingsneerslag.
Uitspraak 3: lucht stroomt van een hogedrukgebied naar een lagedrukgebied.
→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 2

Weerbericht

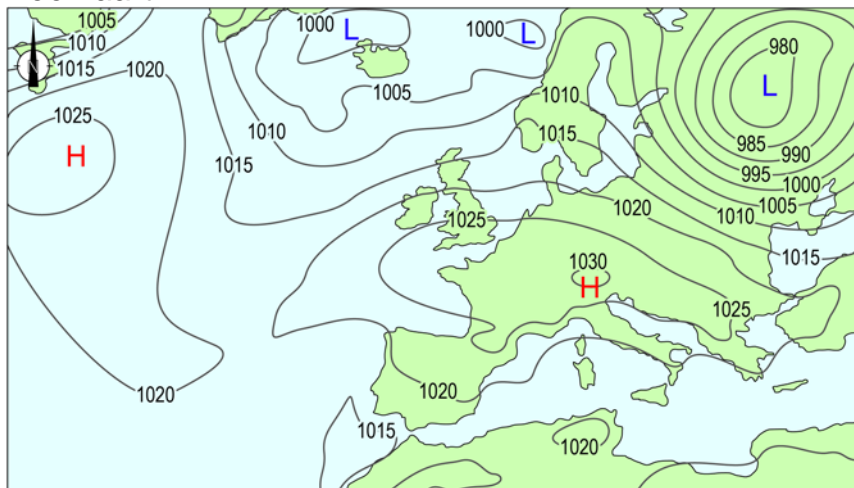
Zeer zware windstoten op 17 en 18 november
In de kustgebieden van Nederland komen zeer zware windstoten voor van 100 tot 115 kilometer per uur. Verder landinwaarts komen windstoten voor tot 90 kilometer per uur.

- 1p 2 Lees bron 2.
Bij aanlandige wind neemt de windkracht landinwaarts af.
→ Geef hiervan de oorzaak.

bron 3

Twee weerkaarten van Europa

weerkaart 1

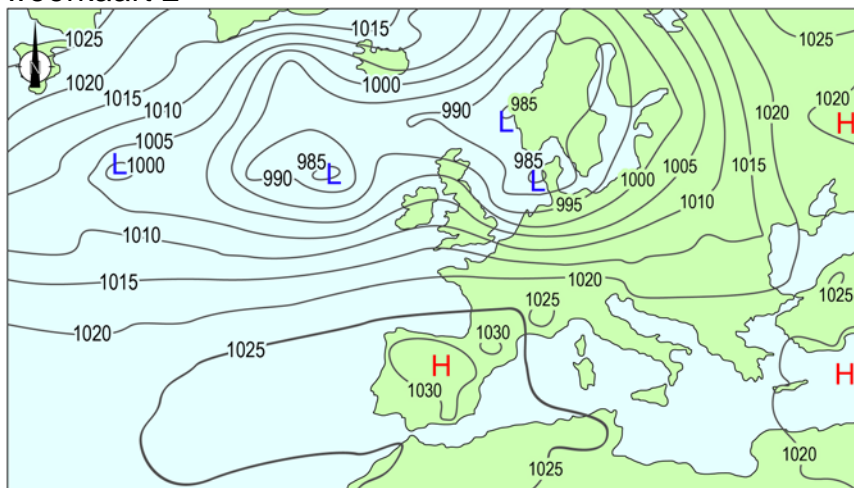
Legenda:

-1025- isobaar

L lagedrukgebied

H hogedrukgebied

weerkaart 2

Legenda:

-1025- isobaar

L lagedrukgebied

H hogedrukgebied

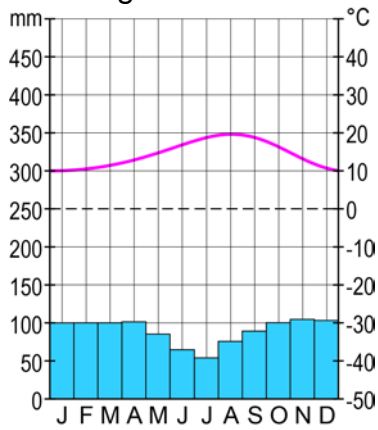
- 1p 3 Lees bron 2 en bekijk bron 3.
→ Beargumenteer welke weerkaart van bron 3 bij het weerbericht in bron 2 hoort.
Doe het zo:
– Kies eerst weerkaart 1 of weerkaart 2.
– Geef daarna een argument voor de keuze.
- 1p 4 Bekijk weerkaart 2 in bron 3.
Over deze weerkaart worden twee uitspraken gedaan.
Uitspraak 1: boven Spanje is het onbewolkt of licht bewolkt.
Uitspraak 2: in het hogedrukgebied boven Spanje stijgt de lucht op.
→ Neem de cijfers 1 en 2 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 4
Spanje en Portugal

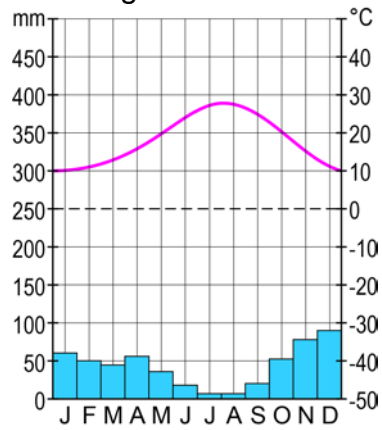

bron 5
Klimaatgrafiek van drie plaatsen in Spanje

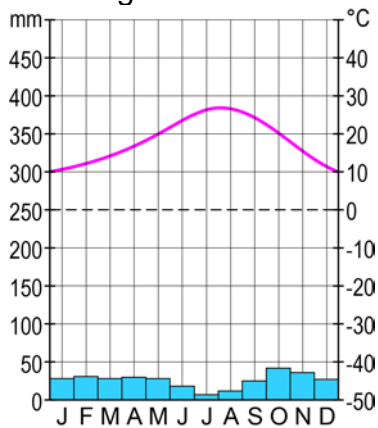
klimaatgrafiek P

klimaatgrafiek Q

klimaatgrafiek R

- 1p 5 Bekijk bron 4 en bron 5.
Waar staan de klimaatgrafieken P, Q en R juist bij de drie steden uit bron 4?

	Córdoba	Murcia	Santander
A	klimaatgrafiek P	klimaatgrafiek Q	klimaatgrafiek R
B	klimaatgrafiek P	klimaatgrafiek R	klimaatgrafiek Q
C	klimaatgrafiek Q	klimaatgrafiek P	klimaatgrafiek R
D	klimaatgrafiek Q	klimaatgrafiek R	klimaatgrafiek P

bron 6

Verwoestijning Spanje

“Het binnenland van Spanje verandert in een woestijn. Maar dat komt niet alleen door de hitte”, vertelt Gijs Meijer Swantee. “Niemand verbouwt nog iets. Boeren verpachten het aan een man met een tractor, die het land een keer per jaar omploegt en er verder niets op verbouwt. Dat klinkt zinloos, maar het is zelfs nog erger. Dat omploegen is enorm schadelijk. Het zorgt voor verwoestijning. Dus ja, waarom doen ze het dan? Heel simpel, omdat ze er subsidie van de Europese Unie voor krijgen. Boeren krijgen geld per hectare bewerkt land. En het is bewerkt als je de grond jaarlijks een keer omploegt.”

- 1p 6 Lees bron 6.
In bron 6 staat dat het omploegen van landbouwgrond de kans op verwoestijning vergroot.
→ Geef hiervan de oorzaak.

bron 7

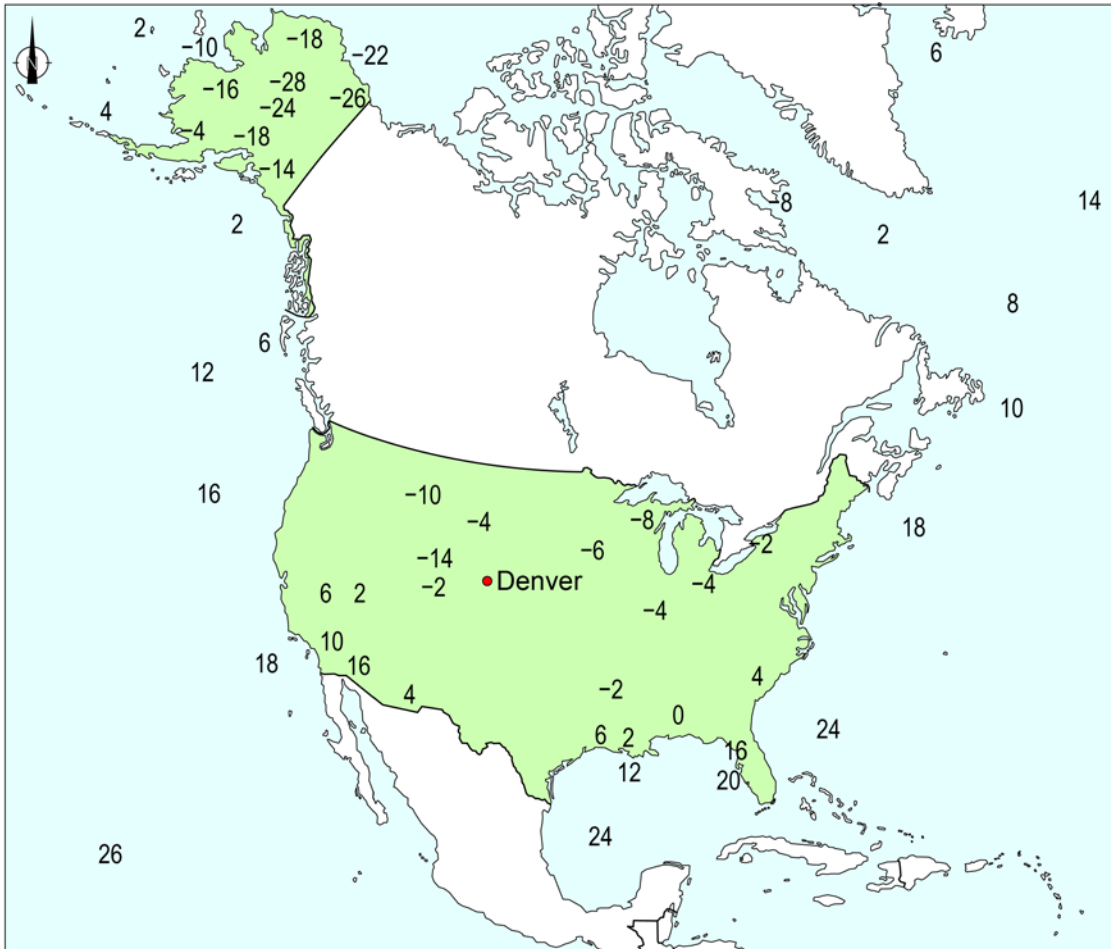
Woningen in Zuid-Spanje

- 1p 7 Bekijk bron 7.
In Nederland zijn maar weinig woningen wit geschilderd. In Zuid-Spanje zijn de meeste woningen wit van kleur. Het is in de zomer aangenaam verblijven in de witte huizen.
→ Waardoor is het in witte huizen in de zomer in Zuid-Spanje aangenamer verblijven dan in huizen die niet wit zijn?

bron 8

Temperatuurkaart (minimumtemperaturen) Verenigde Staten,
22 november 2015

Legenda:

4: temperatuur in graden Celsius

2p 8

Over bron 8 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: omdat de gebergten in de Verenigde Staten een noord-zuidligging hebben, kan koude lucht ver landinwaarts trekken.

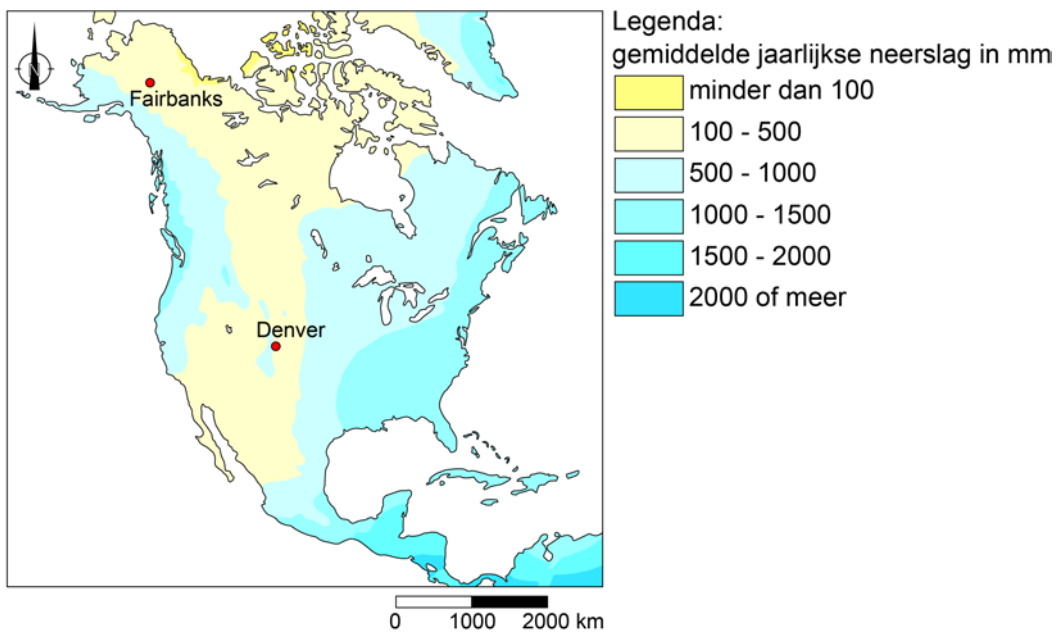
Uitspraak 2: de zeewind langs de westkust van de Verenigde Staten heeft een matigende werking op de temperatuur in dit kustgebied.

Uitspraak 3: ten noordwesten van Denver komen lagere temperaturen voor, omdat daar gebergten liggen.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 9

Jaarlijkse neerslag, Noord-Amerika

bron 10

Twee foto's van natuurlijke vegetatie in de zomer in de Verenigde Staten

foto 1: in de omgeving van Fairbanks (Alaska)

foto 2: in de omgeving van Denver (Colorado)

1p 9 Bekijk bron 9 en bron 10.

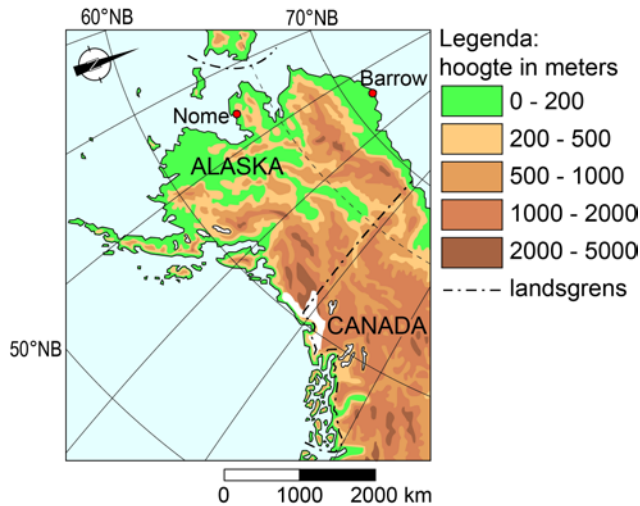
Fairbanks en Denver hebben allebei een gemiddelde jaarlijkse neerslag van ongeveer 300 millimeter. Toch is er in de omgeving van Fairbanks meer plantengroei dan in de omgeving van Denver.

→ Beredeneer in welke stad de nuttige neerslag in de zomer het hoogst is.

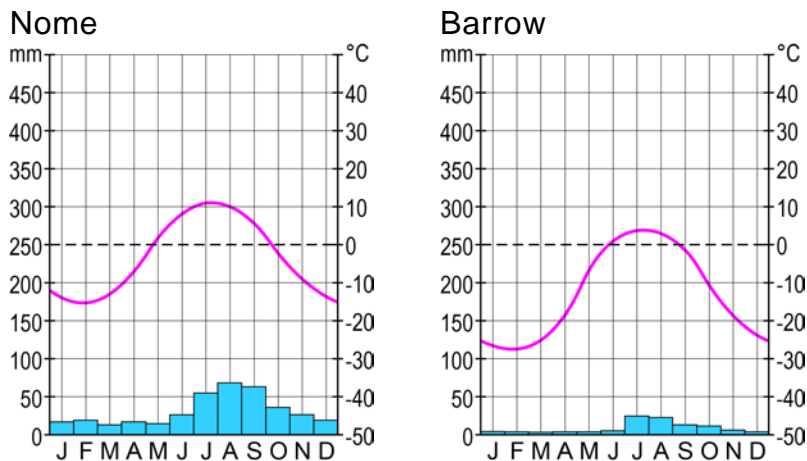
Doe het zo:

- Kies eerst in welke stad, Fairbanks of Denver, de nuttige neerslag in de zomer het hoogst is.
- Geef daarna een uit bron 9 af te leiden verklaring voor de hogere nuttige neerslag in deze plaats.

bron 11
Alaska

bron 12
Klimaatgrafieken van Nome en Barrow

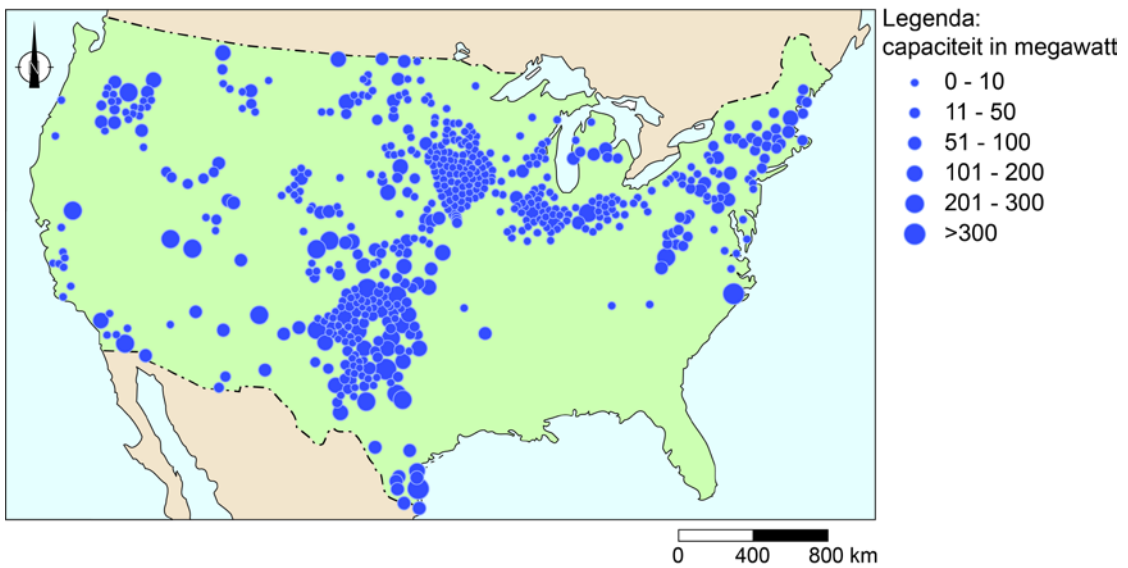

- 1p 10 Bekijk bron 11 en bron 12.
Vergelijk de klimaatgrafieken van Nome en Barrow.
Nome heeft een landklimaat en Barrow heeft een toendraklimaat. Dit verschil wordt bepaald door klimaatfactoren.
Waar staat bij alle klimaatfactoren juist aangegeven of ze wel of niet bepalend zijn voor het klimaatverschil tussen Nome en Barrow?

	breedteligging	hoogteligging	afstand tot zee
A	niet bepalend	niet bepalend	niet bepalend
B	niet bepalend	niet bepalend	wel bepalend
C	niet bepalend	wel bepalend	wel bepalend
D	wel bepalend	niet bepalend	niet bepalend
E	wel bepalend	niet bepalend	wel bepalend
F	wel bepalend	wel bepalend	wel bepalend

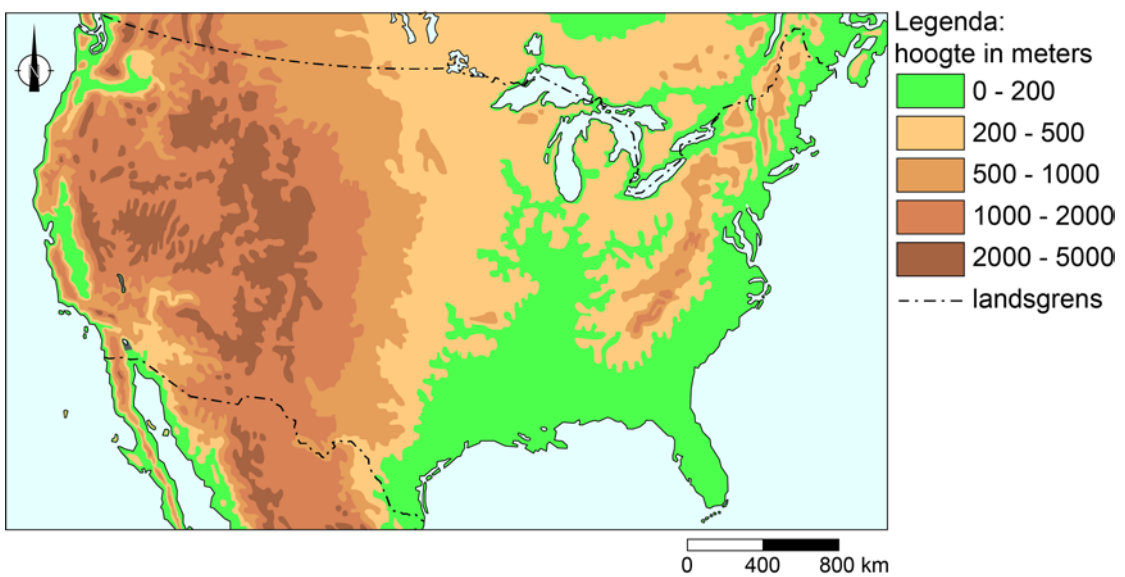
bron 13

Windenergieparken in de Verenigde Staten

bron 14

Verenigde Staten, reliëf

- 1p 11 Bekijk bron 13 en bron 14.
Veel windenergieparken staan op de Great Plains.
→ Geef een landschapskenmerk van de Great Plains waardoor juist daar veel windenergieparken zijn aangelegd.

bron 15

California wil wel klimaatafspraken

01-06-2017 - President Donald Trump wil de klimaatafspraken van Parijs opzeggen. Veel Amerikaanse staten gaan door met hun beleid om de opwarming van de aarde tegen te gaan. De staat California is met een tal van maatregelen op klimaatgebied dé Amerikaanse koploper. In de wet in California staat dat in 2030 de uitstoot van broeikasgassen 40 procent onder het niveau van 1990 moet liggen. De Californische gouverneur Brown is vastbesloten dat hij de missie van zijn staat niet door Trump laat dwarsbomen. "We moeten klimaatverandering nú aanpakken, uitstel maakt oplossingen alleen maar duurder."

- 2p **12** Lees bron 15.
→ Geef twee maatregelen die de overheid van de staat California kan nemen om de oorzaken van het versterkt broeikaseffect terug te dringen.
- 1p **13** Welke vorm van landbouw zorgt voor de hoogste uitstoot van broeikasgassen door de landbouw in de Verenigde Staten?
- A de extensieve veeteelt
  - B de katoenteelt
  - C de maisteelt
  - D de tabaksteelt

bron 16

Tekst met keuzemogelijkheden over orkaan Irma in de Verenigde Staten

Op 26 augustus 2017 werd een groep buien waargenomen voor de ... 1 ... (westkust / oostkust) van Afrika. Deze buien werden met de passaat naar het westen getransporteerd, terwijl ze werden gevoed door het oceaانwater van rond de ... 2 ... (22 / 28) graden Celsius. In een groot gebied met lage luchtdruk groepeerden de buien zich ondertussen steeds meer. Om het lagedrukgebied heen werd de wind steeds krachtiger. Doordat de wind toenam, begon de wolk te draaien. Hoe meer wind, hoe harder zo'n wolk draait. Op 30 augustus werd duidelijk dat deze ... 3 ... (tornado / tropische storm) zou uitgroeien tot een orkaan. Op 1 september ontwikkelde Irma zich tot een orkaan van de eerste categorie. Op 4 september was Irma uitgegroeid tot de zwaarste categorie vijf. Vervolgens trok ze over de Caribische Zee langs de Bovenwindse Eilanden. Op 9 september raasde ze langs de noordkust van Cuba en daarna trok ze richting Florida in het zuidoosten van de Verenigde Staten. Op 11 september trok Irma over het vasteland van Florida, waarna ze in kracht ... 4 ... (afnam / toenam).

- 2p 14 In de tekst van bron 16 staat achter de cijfers 1, 2, 3 en 4 een keuzemogelijkheid.
→ Neem de cijfers 1, 2, 3 en 4 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 17

Flyer

Ga naar binnen
Ga een stevig gebouw binnen en zorg ervoor dat er zo veel mogelijk muren tussen jou en de buitenzijde zijn.

Ga naar een lage plek
Ga naar een zo laag mogelijke plek: de kelder of de laagste verdieping.

Bedek jezelf
Rondvliegende en vallende objecten doden de meeste mensen. Gebruik kussens, dekens, helmen en dergelijke om jezelf te bedekken en te beschermen.

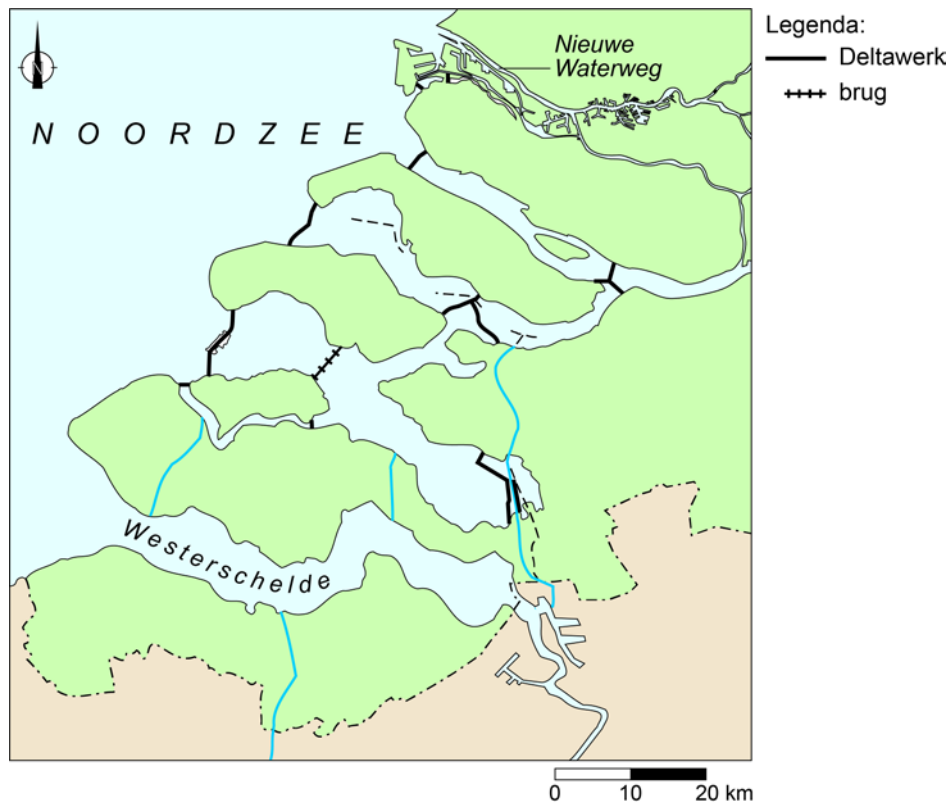
- 1p 15 Bekijk bron 17.
Deze flyer is uitgedeeld in enkele zuidelijke staten in de Verenigde Staten.
→ Beargumenteer of deze flyer is uitgedeeld in het kader van hazardmanagement bij orkanen óf in het kader van hazardmanagement bij tornado's.
Doe het zo:
- Kies eerst orkanen of tornado's.
  - Geef daarna een argument voor de keuze.

Water

- 1p 16 Waar staan twee onderdelen van de waterkringloop die behoren tot de korte waterkringloop?
- A afstroming en condensatie
  - B afstroming en infiltratie
  - C condensatie en infiltratie
  - D condensatie en verdamping
  - E verdamping en afstroming
  - F verdamping en infiltratie

bron 18

De Deltawerken

- 1p 17 Bekijk bron 18.
Veel zearmen zijn bij de uitvoering van de Deltawerken afgesloten.
→ Geef de reden waarom de Nieuwe Waterweg en de Westerschelde **niet** zijn afgesloten.

bron 19
Rijnkanalisatie

bron 20
Tekst met keuzemogelijkheden

Het Haringvliet en het Volkerak zijn afgesloten door middel van dammen. Sinds de afsluiting stroomt er ... **1** ... (meer / minder) rivierwater door de Nieuwe Waterweg. Daardoor neemt de kans op verzilting van de Nieuwe Waterweg ... **2** ... (af / toe).

- 1p **18** Bekijk bron 19 en lees bron 20.
In de tekst van bron 20 staat achter de cijfers 1 en 2 een keuzemogelijkheid.
→ Neem de cijfers 1 en 2 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 21
De Zandmotor

aanleg

situatie na 10 jaar (verwachting)

Legenda:

zandmotor

- strand 2,5 – 5 m +NAP
- strand 0 – 2,5 m +NAP
- zee -2,5 – 0 m NAP
- zee -5 – -2,5 m NAP
- nieuw duin (kustversterking)

gebruik

- wandelen
- strandspporten
- leefgebied voor zeevogels

bron 22
De Zandmotor

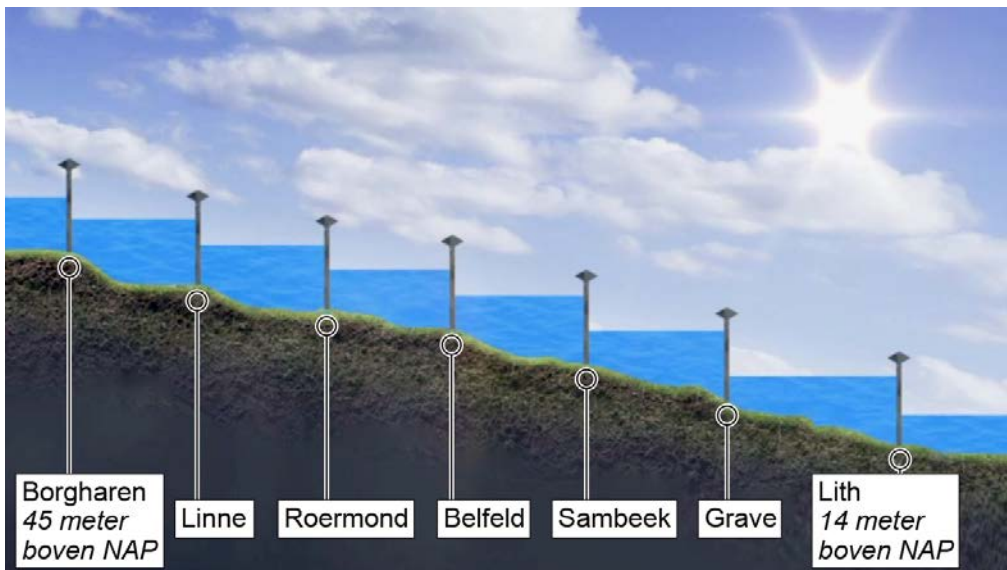
In 2011 is de Zandmotor ten zuiden van Den Haag aangelegd. Er is zand opgespoten voor de kust, waardoor een schiereiland is ontstaan. Het zand verspreidt zich onder andere door de wind langs de kust, waardoor de kust breder en veiliger wordt. Tegelijk ontstaat er ruimte voor natuur en recreatie.

- 1p **19** Bekijk bron 21 en lees bron 22.
Tien jaar na de aanleg van de zandmotor zal de situatie langs de kust er heel anders uitzien, onder andere door de wind.
→ Beargumenteer met behulp van bron 21 en bron 22 of hier de aanlandige of afluiddige wind de overheersende windrichting is.
Doe het zo:
– Kies eerst aanlandige wind of afluiddige wind.
– Geef daarna een aanwijzing uit bron 21 die de keuze onderbouwt.
- 1p **20** Bekijk bron 21.
→ Noem, naast wind, nog een natuurlijke factor die bijdraagt aan het ontstaan van de nieuwe situatie.
- 1p **21** Beregening is de belangrijkste vorm van watergebruik in de land- en tuinbouw. Hoeveel en hoe vaak beregend moet worden is afhankelijk van de grondsoort, de hoeveelheid neerslag en het soort gewas.
→ Bereken of bij dezelfde hoeveelheid neerslag en hetzelfde soort gewas, gemiddeld meer beregend moet worden op kleigrond of op zandgrond.
Doe het zo:
– Kies eerst kleigrond of zandgrond.
– Geef daarna de oorzaak waardoor bij die grondsoort meer beregend moet worden.

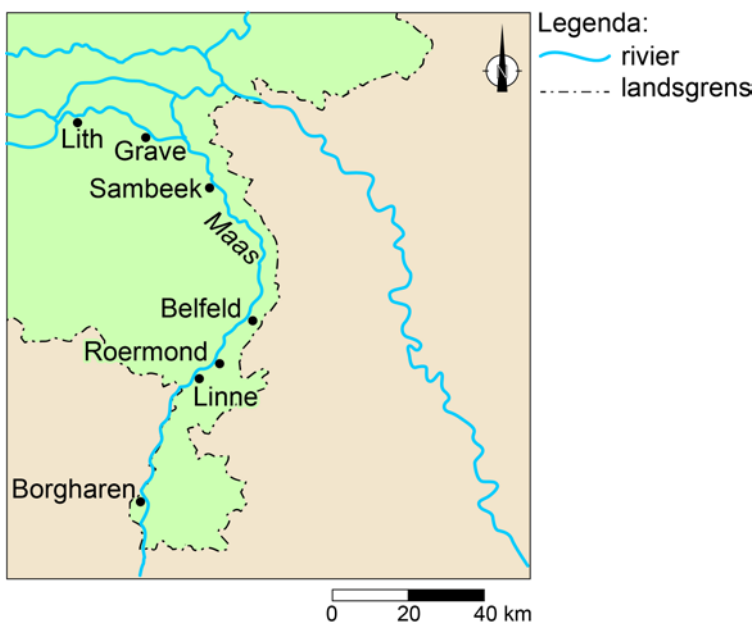
bron 23

Doorsnede rivier de Maas tussen Borgharen en Lith

bron 24

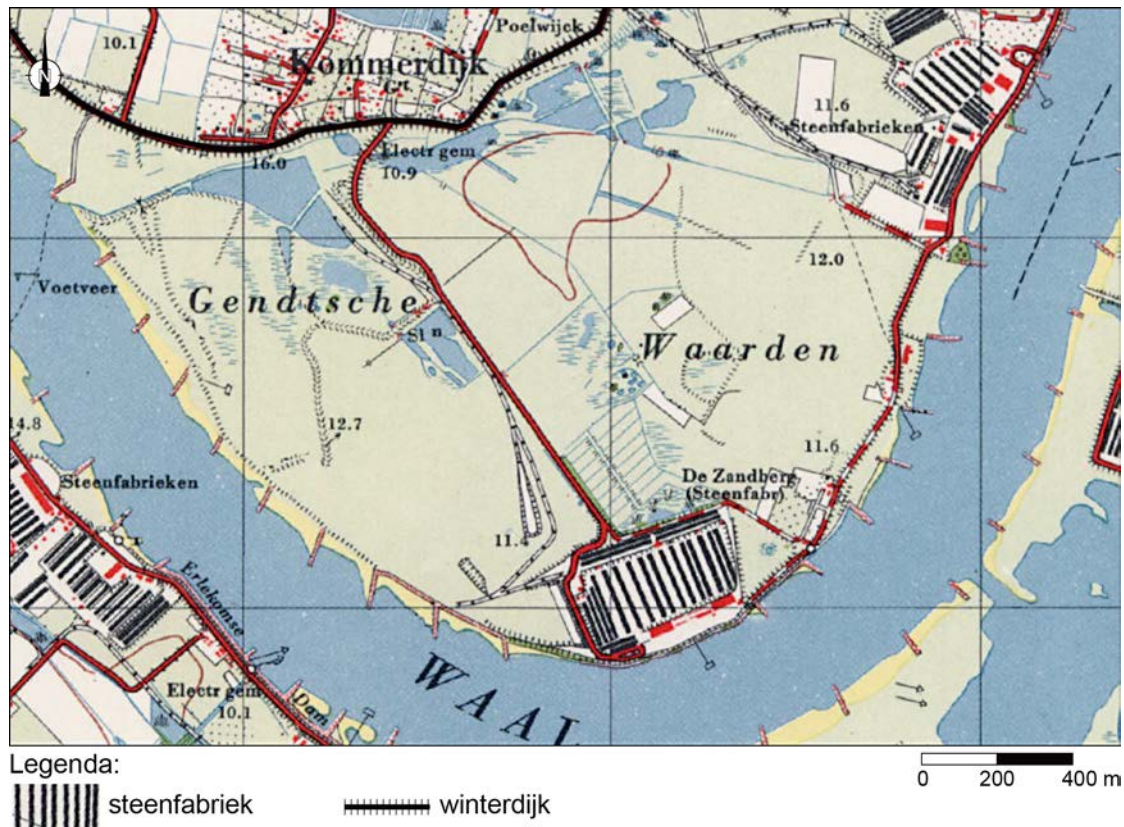
Plaatsen aan de Maas waar een stuw is

- 1p 22 Bekijk bron 23 en bron 24.
→ Welke functie hebben de stuwen in de Maas?

bron 25

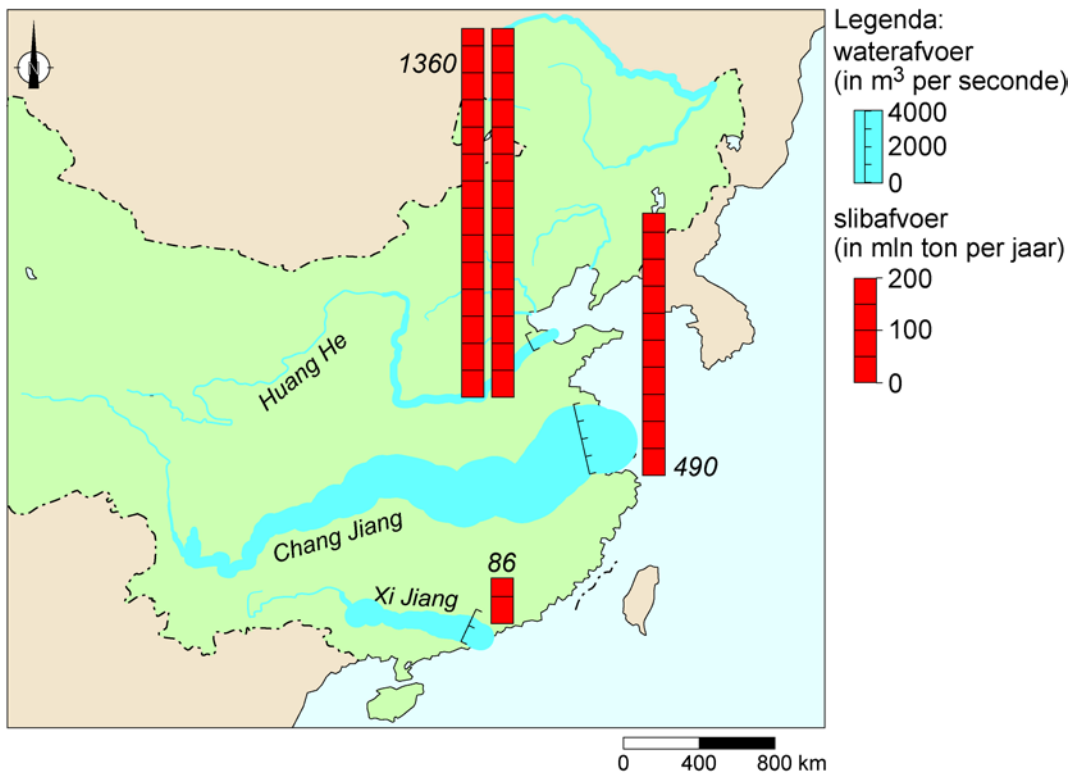
Gendtsche Waarden, 1965

- 1p 23 Bekijk bron 25.
In bron 25 is een kaart van de Gendtsche Waarden uit het jaar 1965 te zien. Dit is een uiterwaard aan de Waal bij Gendt in Gelderland. Ooit stonden hier vijf steenfabrieken. Inmiddels is een aantal steenfabrieken afgebroken.
→ Noem een voordeel voor het waterbeheer van het weghalen van een aantal steenfabrieken in de Gendtsche Waarden.
- 2p 24 De bouw van de Drieklovendam in China had naast voordelen ook nadelige gevolgen. Deze nadelige gevolgen kunnen vanuit verschillende invalshoeken bekeken worden.
Voorbeelden van nadelige gevolgen zijn:
- 1 Bewoners hadden geen inspraak bij de bouw van de dam.
  - 2 Veel vissoorten kunnen nu niet meer de rivier opzwellen.
  - 3 Eeuwenoude tempels en gebouwen zijn verdwenen.
  - 4 In tijden van droogte is de kans aanwezig dat er minder elektriciteit wordt opgewekt.
  - 5 Veel oudere bewoners missen hun oude dorpsgemeenschap.
- Neem de cijfers 1 tot en met 5 van de nadelige gevolgen over op het antwoordblad en schrijf de juiste invalshoek erachter.
Kies uit: economisch, cultureel, milieu, politiek en sociaal.
Let op: elke invalshoek mag maar een keer gebruikt worden.

bron 26

Water- en slibafvoer van enkele rivieren in China

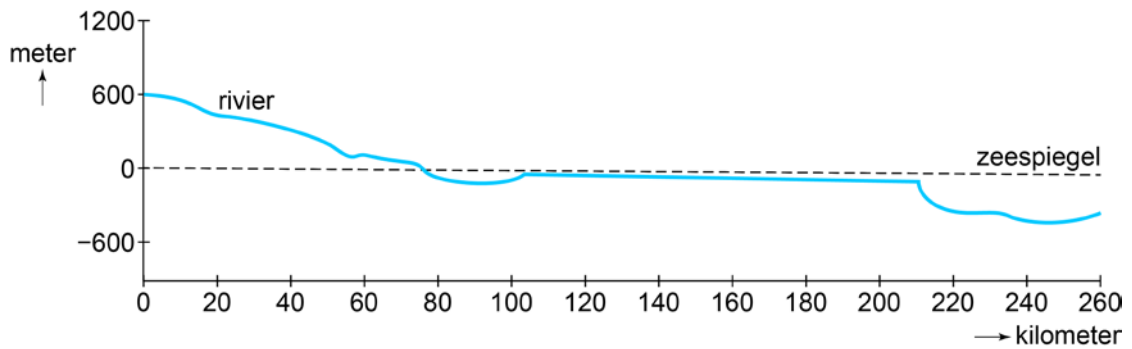
- 1p **25** Bekijk bron 26.
 Bron 26 laat de afvoer van water en van slib van enkele rivieren in China zien.
 Waar staat juist welke rivier het grootste debiet heeft en welke rivier de grootste slibafvoer heeft?

	grootste debiet	grootste slibafvoer
A	Chang Jiang	Huang He
B	Chang Jiang	Xi Jiang
C	Huang He	Chang Jiang
D	Huang He	Xi Jiang
E	Xi Jiang	Chang Jiang
F	Xi Jiang	Huang He

- 2p **26** Bekijk bron 26.
 → Noem twee factoren die bepalen hoeveel slib uit het stroomgebied wordt afgevoerd door rivieren.

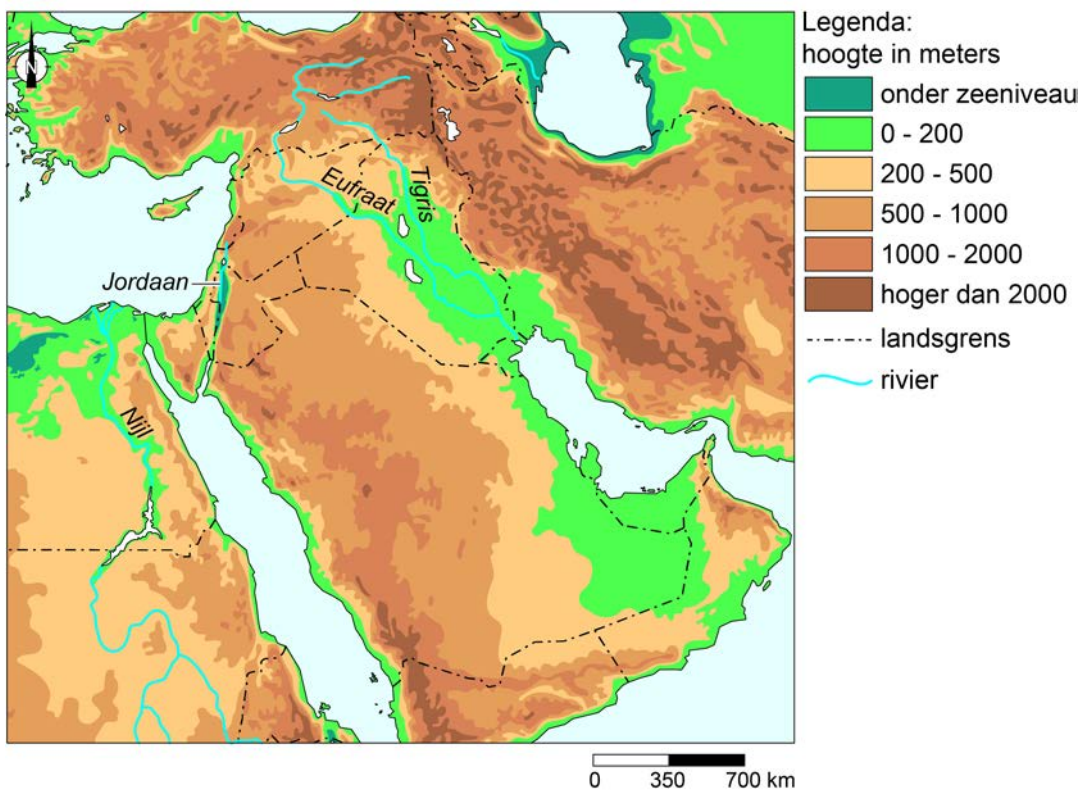
bron 27

Loop van een rivier

bron 28

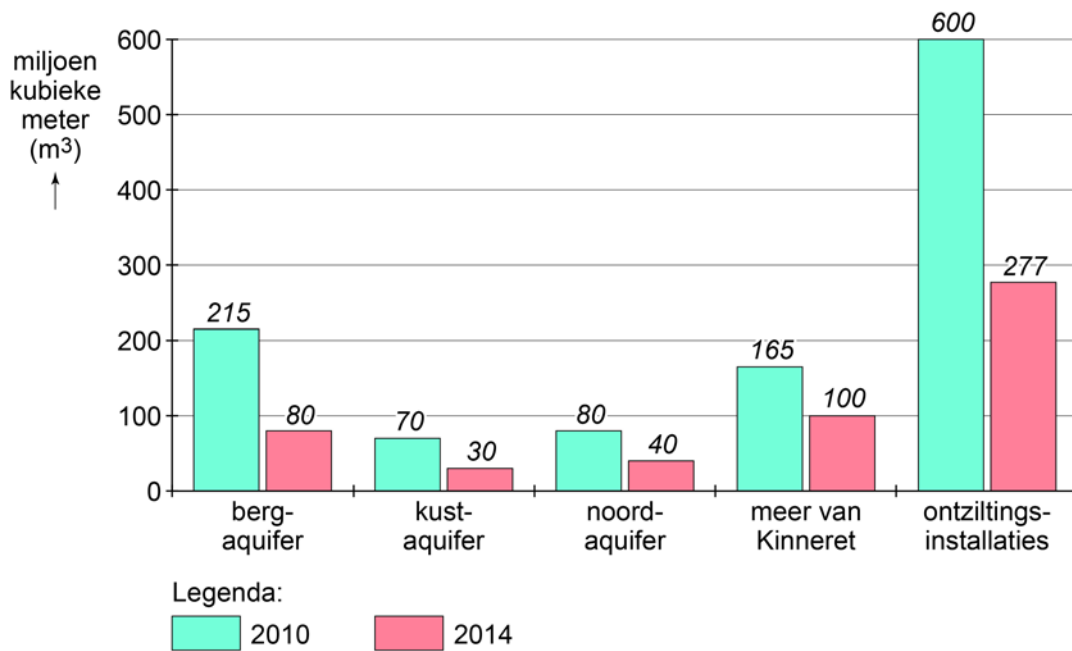
Midden-Oosten

- 1p 27 Bekijk bron 27 en bron 28.
In bron 27 zie je de loop van een rivier in het Midden-Oosten.
Welke rivier is dit?
- A de Eufraat
  - B de Jordaan
  - C de Nijl
  - D de Tigris

bron 29

Wateronttrekking uit verschillende bronnen in Israël, 2010 en 2014

bron 30

Tekst met keuzemogelijkheden

In het jaar 2010 was het ... **1** ... (droger / vochtiger) dan in 2014. Door ontziltingsinstallaties is Israël ... **2** ... (minder afhankelijk / afhankelijker) van zijn buurlanden.
Water uit aquifers is ... **3** ... (duurzaam / niet-duurzaam) gebruik van water.

2p **28** Bekijk bron 29 en lees bron 30.

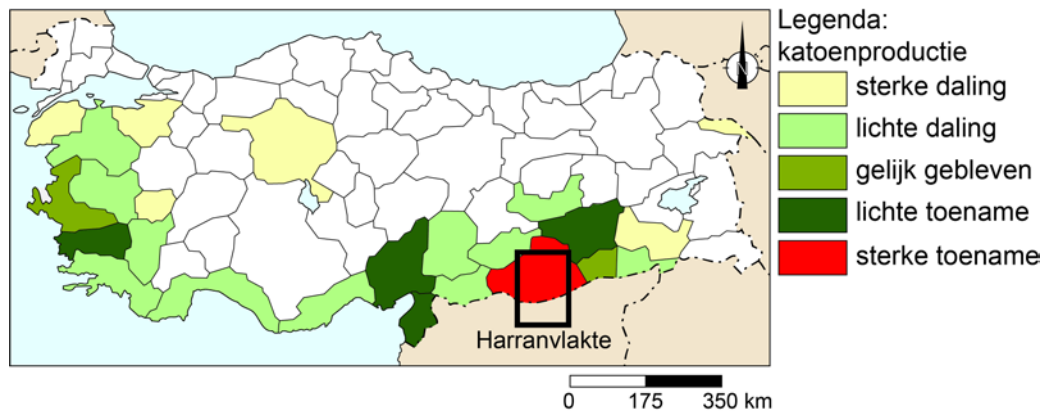
In bron 29 zijn verschillende bronnen van watervoorziening in Israël te zien.

In de tekst van bron 30 staat achter de cijfers 1, 2 en 3 een keuzemogelijkheid.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 31

Ontwikkeling katoenproductie per regio in Turkije, 1971 – 2016

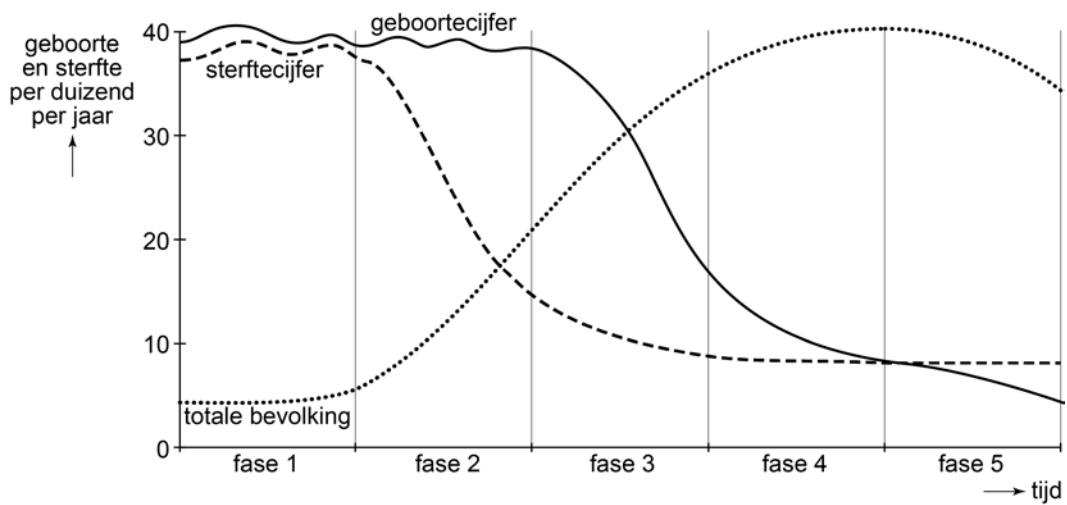

- 1p 29 Bekijk bron 31.
Vanaf 1989 is Turkije begonnen met het Zuidoost-Anatolië Project.
Door dit project is de katoenproductie op de Harranvlakte flink gestegen.
→ Noem een maatregel binnen het Zuidoost-Anatolië Project waardoor er meer irrigatiewater beschikbaar kwam.
- 1p 30 De Harranvlakte is één van de heetste plekken van Turkije. Daarom is er veel irrigatiewater nodig om hier katoen te verbouwen.
→ Noem een nadelig gevolg van de irrigatie in dit gebied.

Bevolking en ruimte

bron 32

Demografisch transitie model

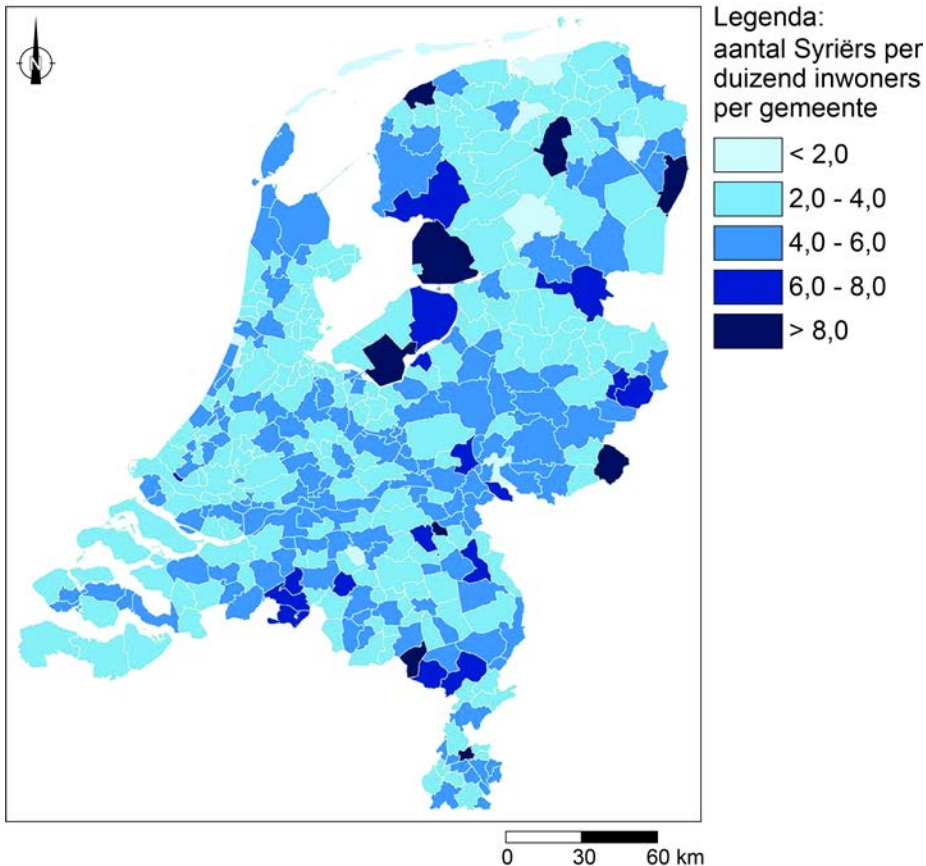

- 1p 31 Bekijk bron 32.
In 1950 was het geboortecijfer in Nederland 23‰ en het sterftcijfer 8‰.
In welke fase van het demografisch transitie model bevond Nederland zich in 1950?
- A in fase 1
  - B in fase 2
  - C in fase 3
  - D in fase 4
  - E in fase 5
- 2p 32 Bekijk bron 32.
In fase 3 in bron 32 daalt het geboortecijfer.
→ Geef twee oorzaken van deze daling.

bron 33

Aantal inwoners met een Syrische migratie-achtergrond per duizend inwoners per gemeente in 2017

1p 33 Bekijk bron 33.

Mensen met een Syrische migratie-achtergrond zijn in verschillende delen van Nederland gehuisvest.

Over mensen met een Syrische migratie-achtergrond worden twee uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: in het Groene Hart wonen per duizend inwoners meer mensen met een Syrische migratie-achtergrond dan in Flevoland.

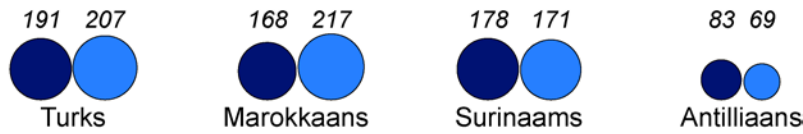
Uitspraak 2: de komst van de Syrische vluchtelingen zorgt voor een toename van de vergrijzing in Nederland.

→ Neem de cijfers 1 en 2 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 34

Grootste migrantengroepen in Nederland naar achtergrond, 2016

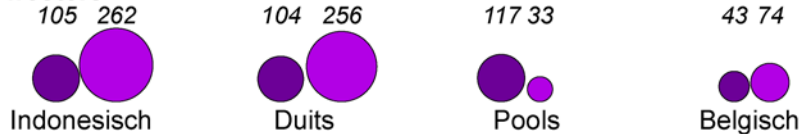
niet-westers

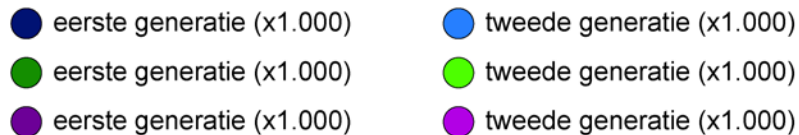
vluchtelingengroepen

westers

Legenda:

2p 34 Bekijk bron 34.

De eerste generatie migranten is in het land van herkomst geboren en als migrant naar Nederland gekomen. De tweede generatie bestaat uit de kinderen van de eerste generatie. Zij zijn in Nederland geboren. Westerse migranten zijn migranten met als migratie-achtergrond een land in Europa (behalve Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, Indonesië en Japan.

Over bron 34 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: de tweede generatie van de vluchtelingengroepen uit bron 34 is klein, omdat deze vluchtelingengroepen nog maar kort in Nederland wonen.

Uitspraak 2: een aantal migrantengroepen heeft te maken met het koloniale verleden van Nederland.

Uitspraak 3: behalve werk is de geografische ligging een belangrijke reden dat er meer Duitsers dan Polen in Nederland wonen.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 35

Bevolkingskrimp in het oosten van Duitsland

Uit onderzoek blijkt dat steeds meer Duitsers in de stad gaan wonen. Dit betekent niet dat in elke Duitse stad de bevolking toeneemt. De steden in het oosten van Duitsland: Chemnitz, Halle, Rostock en Maagdenburg krijgen binnenkort zelfs te maken met een dalend bevolkingsaantal.

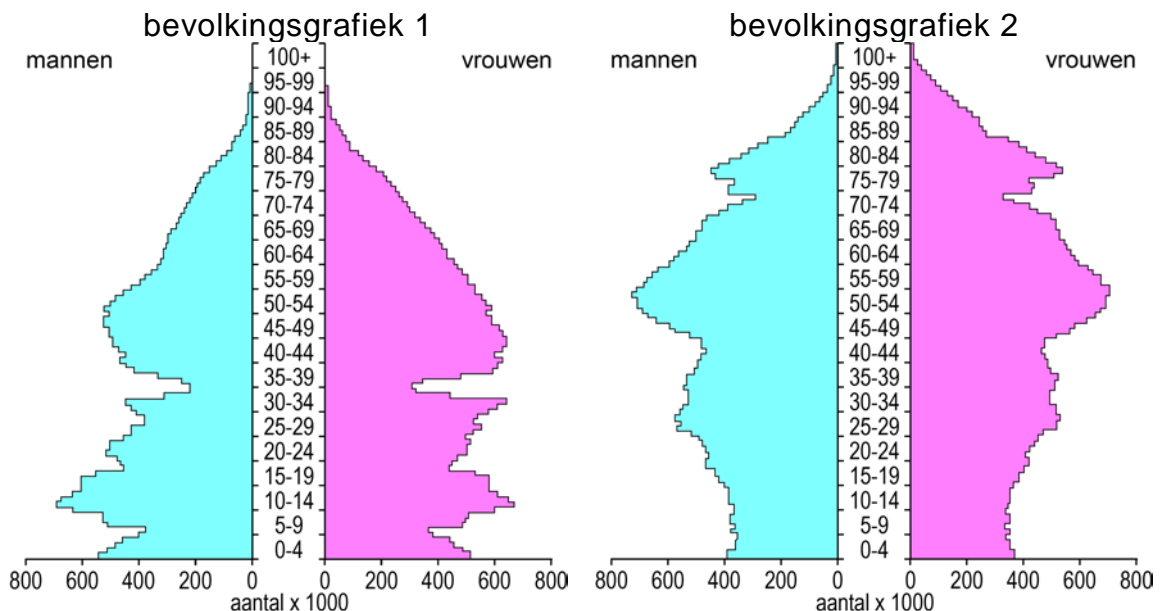
2p 35 Lees bron 35.

In de meeste steden in het oosten van Duitsland daalt het bevolkingsaantal. Dit komt vooral omdat er een vertrekoverschot is.

→ Geef twee oorzaken waardoor veel steden in het oosten van Duitsland een vertrekoverschot hebben.

bron 36

Twee bevolkingsgrafieken van Duitsland

1p 36 Bekijk bron 36.

De bevolkingsgrafieken zijn van 1950 en 2015.

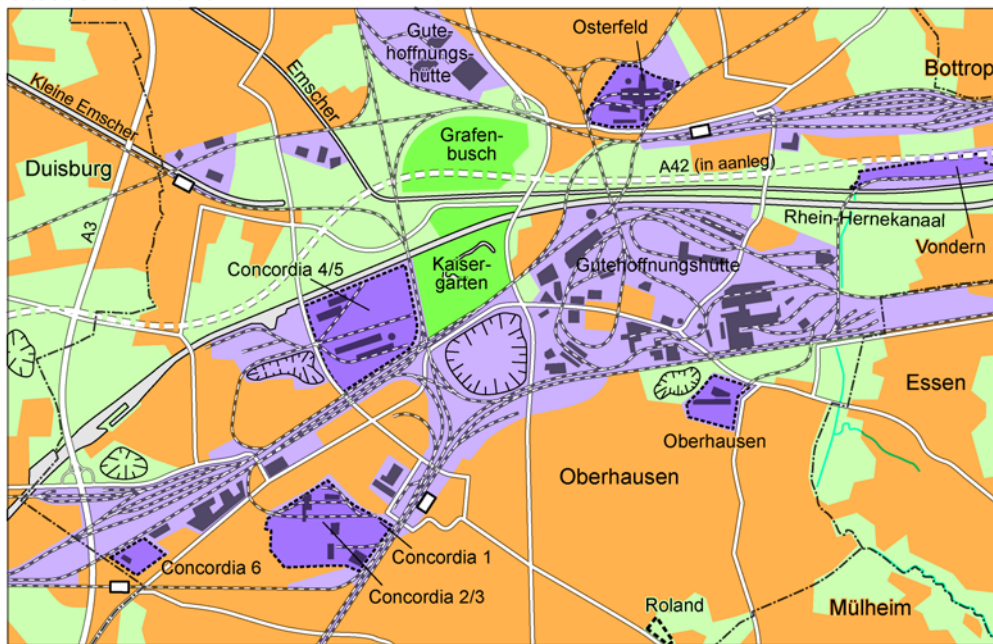
→ Beargumenteer welke bevolkingsgrafiek van 1950 is.

Doe het zo:

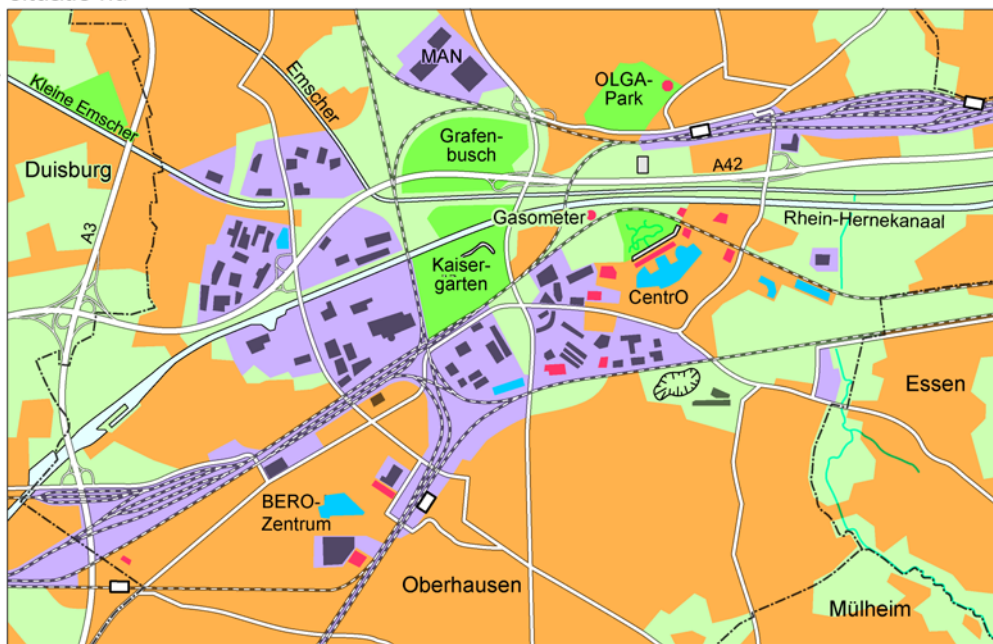
- Kies eerst bevolkingsgrafiek 1 of bevolkingsgrafiek 2.
- Geef daarna een argument voor de keuze.

bron 37
Stedelijke vernieuwing, Oberhausen (Duitsland)

situatie rond 1970

situatie nu

Legenda:

industrieterrein	spoorweg met station	herbestemming
stedelijke bebouwing	mijnbouwterrein	winkels
park	stortberg	horeca, vrije tijd, cultuur
gemeentegrens		

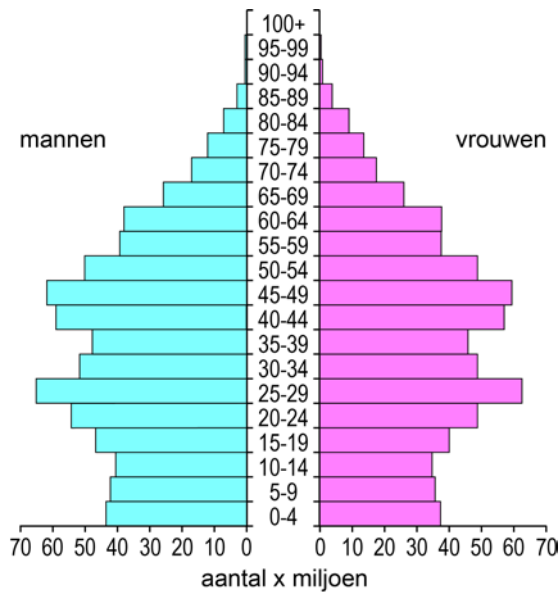
2p **37** Bekijk bron 37.

Eén van de doelstellingen van stedelijke vernieuwing is dat de ruimtelijke kwaliteit verbetert.

→ Geef met behulp van bron 37 twee aanwijzingen dat het in Oberhausen gelukt is om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

bron 38

Bevolkingsgrafiek China, 2015

bron 39

Jonge Chinese mannen

07-02-2016 - Morgen is het Chinees Nieuwjaar, de grootste feestdag van China. Vanwege de viering van dit feest lopen steden leeg en de dorpen op het platteland lopen vol. Alle Chinese jonge mannen krijgen aan tafel één vraag van hun ouders: "Heb je al een vriendin?".

- 1p **38** Bekijk bron 38 en lees bron 39.
→ Noem met behulp van bron 38 de demografische reden waarom veel jonge Chinese mannen geen partner hebben.

bron 40

Shanghai 2016

In 1845 was Shanghai een vissersdorpje aan zee. Nu is het met 23 miljoen inwoners een van de drie grootste steden ter wereld. De grenzen aan de groei zijn bereikt. Volgens staatsmedia lijdt de stad aan de 'grottestadsziekte' congestie.

- 1p **39** Lees bron 40.
Door de infrastructuur aan te passen kan de congestie en de luchtvervuiling in Shanghai verminderd worden.
→ Noem een voorbeeld van een aanpassing van de infrastructuur in Shanghai die kan leiden tot minder congestie en minder luchtvervuiling in de stad.

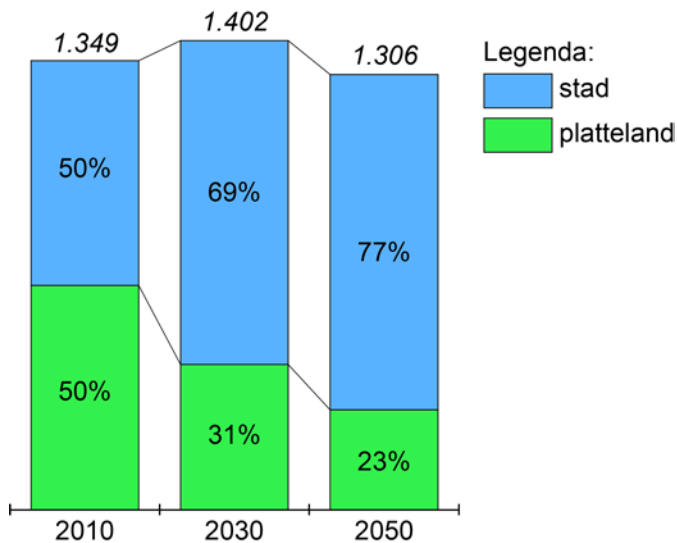
bron 41

De 'Rat Community'

De snelle groei van Beijing heeft ook minder leuke kanten. Vijf procent van de inwoners, bekend als de 'Rat Community', woont noodgedwongen in een piepkleine ondergrondse ruimte. Het wordt de 'rattengemeenschap' genoemd, omdat ze net als ratten ondergronds wonen. Ze hebben niet veel meer dan een stapelbed en delen een kamer met tientallen anderen. Sommigen lieten hun gezin achter op het platteland.

bron 42

Stedelijke bevolking en plattelandsbevolking China in 2010, 2030 en 2050

1p 40 Lees bron 41 en bekijk bron 42.

Het is onzeker of het aantal inwoners van de 'Rat Communities' in China in de toekomst zal toenemen of afnemen.

→ Beargumenteer of het aantal inwoners van de 'Rat Communities' zal toenemen of afnemen.

Doe het zo:

- Kies eerst toenemen of afnemen.
- Geef daarna een argument voor de keuze.

bron 43

Hutongs in Beijing

Hutongs verdwijnen sinds de jaren vijftig in een hoog tempo. Volgens het toeristenbureau China Vista waren er in 1944 nog 32.000 hutongs in Beijing. In 2010 waren dat er nog maar 990. Jojje startte samen met zijn Chinese vriend Vencent Houhou een project om de hutongs te redden. Samen maken ze een fotoboek met verhalen en foto's uit acht verschillende hutongs in Beijing. Ze hopen Chinezen hiermee te laten zien hoe mooi en belangrijk de wijken zijn.

bron 44

Tekst met keuzemogelijkheden

In een hutong is er ... **1** ... (veel / weinig) sociale controle. In een hutong is er sprake van een ... **2** ... (hoge / lage) participatie van de mensen in de wijk. De bevolkingsdichtheid is in een hutong ... **3** ... (hoger / lager) dan in de nieuwe hoogbouw aan de rand van de stad.

2p **41** Lees bron 43 en bron 44.

In de tekst van bron 44 staat achter de cijfers 1, 2 en 3 een keuzemogelijkheid.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 45
Shanghai en omgeving

Legenda:

internationale luchthaven	autoweg/autosnelweg
containerhaven	in aanbouw/gepland
spoorweg	kanaal
magnetische trein	

0 10 20 km

1p 42 Bekijk bron 45.

De containerhaven van Shanghai ligt op een gunstige plek.

→ Geef, naast de ligging aan de kust, een aanwijzing uit de kaart waaruit blijkt dat de ligging van de containerhaven gunstig is.

bron 46

Grootste containerhavens ter wereld, 2012

	haven	aantal containers (in miljoen teu*)	procentuele groei ten opzicht van 2011 (in %)
1	Shanghai	32,5	+2,5
2	Singapore	31,6	+5,9
3	Hongkong	23,1	-5,2
4	Shenzhen	22,9	+1,6
5	Busan	17,0	+5,5
6	Ningbo	15,7	+4,5
7	Guangzhou	14,7	+2,2
8	Qingdao	14,6	+10,6
9	Dubai	13,3	+2,3
10	Tianjin	12,3	+6,2
11	Rotterdam	11,9	0,0

*teu = standaardcontainer (Twenty foot Equivalent Unit)

1p 43

Bekijk bron 46.

Er staan veel Chinese containerhavens in de top tien van grootste containerhavens.

Welke beroepssector in China zorgt voor de grootste groei van de containerhavens?

- A de primaire sector (de land- en tuinbouw)
- B de secundaire sector (de industrie)
- C de tertiaire sector (de dienstensector)
- D de kwartaire sector (de niet-commerciële dienstensector)

bron 47

Reisverslag

Van oudsher leven Chinezen het liefst in een overzichtelijke sociale gemeenschap, waarin ze iedereen kennen en vreemdelingen direct opvallen. De traditionele wijken vormden een levendige gemeenschap, waarbinnen plaats was voor winkeltjes, restaurantjes en veel leven op straat. In moderne Chinese woonwijken wordt geprobeerd de kleinschaligheid en het afgesloten karakter te behouden. De moderne wijken zijn afgesloten en er staan bewakers bij de ingang. Deze moderne variant op de traditionele Chinese woonwijk is te groot om echt een gemeenschap te vormen en bestaat alleen maar uit woningen; je ziet werkelijk niemand op straat.

1p 44 Lees bron 47.

Welk begrip hoort bij de **moderne** Chinese woonwijk in bron 47?

- A concessiegebied
- B gated community
- C hutong
- D meerkernen-groeimodel

bron 48

Skyline Shanghai 1990 en 2010

- 1p 45 Bekijk bron 48.
In bron 48 zijn de veranderingen in Shanghai goed te zien.
→ Geef een **economische** reden waarom het in Shanghai noodzakelijk is om steeds meer te kiezen voor hoogbouw.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.